

Pondělí: Seriál LN: Budovatelé státu Úterý: Šachy | Politika na ulici | Rezonance Středa: Čekstajl | Česká báseň | Zahraniční postřeh Čtvrtek: Český ležák | Cortés | Short Pátek: Jazykové okénko | Kalendář hrdinů | Ekopohled

Muž 28. října, který zemřel v base

Seriál Lidových novin ke stému výročí Československa pokračuje kapitolou věnovanou **Jiřímu Stříbrnému** (1880–1955), který byl po druhé světové válce v nespravedlivém politickém procesu odsouzen na doživotí.

PETR ZÍDEK
historik
a redaktor LN

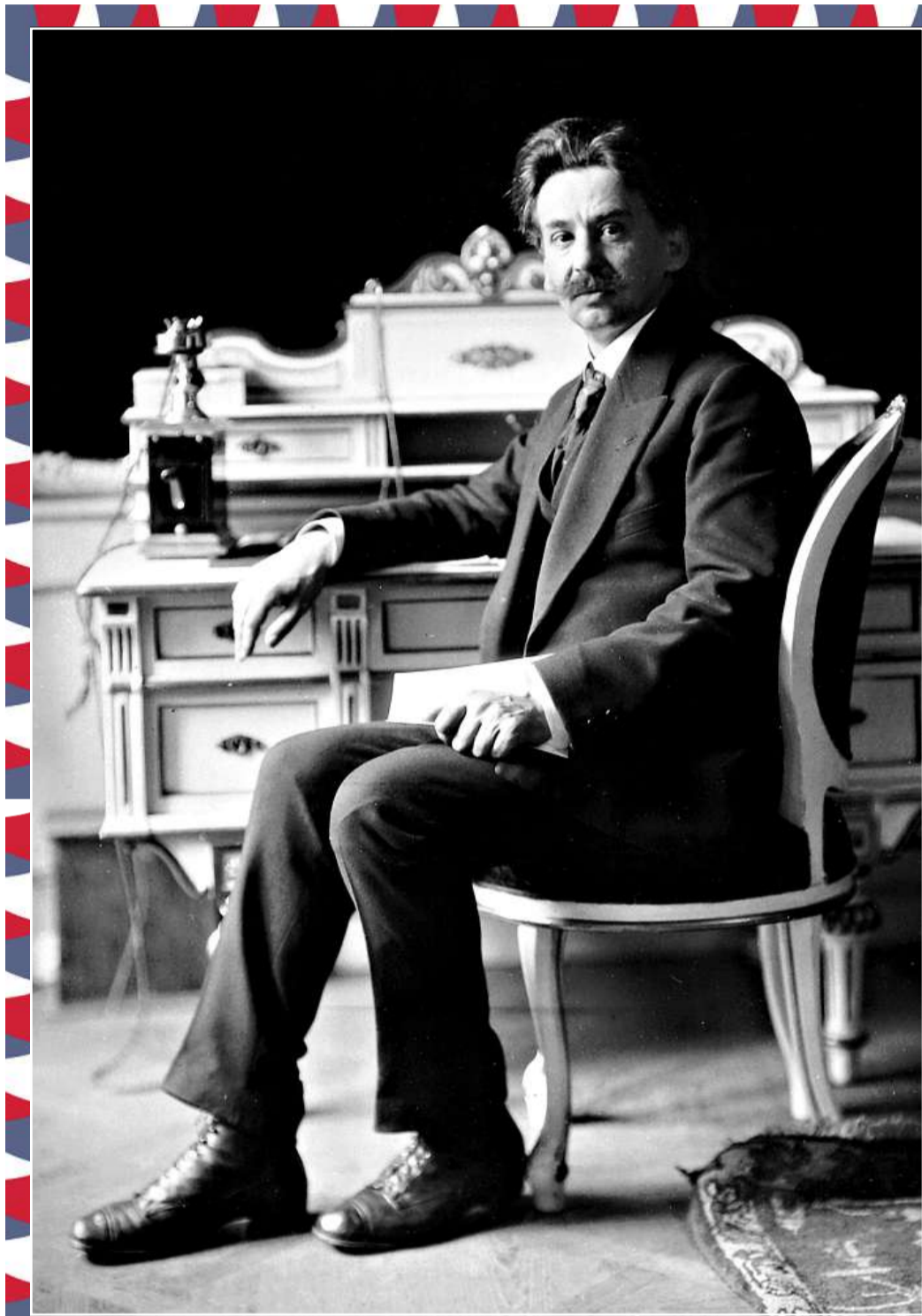
Během říjnového převratu byl Jiří Stříbrný u všeho důležitého. V pondělí 28. října ráno se sešel v kanceláři předsedy agrární strany Antonína Švehly s dalšími vůdci Národního výboru – národním demokratem Aloisem Rašínem a sociálním demokratem Františkem Soukupem – a společně se dohodli, že přistoupí k akci. Úkoly si rozdělili následovně: Švehla se Soukupem se pokusí převzít Obilní ústav, Rašín zveřejňuje vojenské přípravy a Stříbrný „zajde do Národního výboru a učiní tam dispoziční kroky pro další kroky v dopravě, na železnici a v poštách“.

O několik hodin později převzala čtveřice na Malé Straně pod správu Národního výboru místodržitelství a Zemskou správní komisi. Cestou zpět do centra – Národní výbor sídlil v Obecním domě – na Václavském náměstí pronesl Jiří Stříbrný z auta improvizovaný projev před jásajícími davy: „Národní výbor vám oznamuje, že svobodný a samostatný stát československý jest skutkem. Po třech letech jsme svobodni. Pozdravujeme Masaryka a Wilsona, pozdravujeme své legie! Na troskách rakouské tyranie si vybudujeme novou budoucnost národní svobody a sociální spravedlnosti. Nevíme ještě, co nás čeká, ale nelekáme se žádných obětí a žádných prostředků, aby získaná samostatnost nikým nebyla ohrožena.“ Navečer pak Stříbrný spolu s Rašínem, Švehlou, Soukupem a Slovákem Vavrem Šrobářem vydali jménem Národního výboru zákon o zřízení státu československého a prohlášení nezávislosti „Lide československý!“.

Vyhlášením státu nebylo dobojováno. Rakouské úřady, které 28. října působily pasivně a zmatečně, začaly chystat protiofenzívu. Vojenské velitelství přistoupilo 29. října k přípravě vyhlášení stanného práva. Přípravy puče však byly prozrazeny a Národní výbor se ráno 30. října rozhodl rázně zakročit. Jednáním se vzbouřenci byli pověřeni Stříbrný, Soukup a Josef Scheiner, starosta Sokola, jehož členové suplovali národní armádu. Trojice nejprve sebrala na Žofíně české vojáky a v jejich čele se vydala k pražskému vojenskému velitelství, které sídlilo na Malostranském náměstí. Členové Národního výboru si vynutili vstup dovnitř, kde zasáhli do vyhrčené situace mezi českými a rakouské vládě loajálními vojáky (šlo především o Maďary). Přestože došlo i na vytasené šavle, střet se obešel bez násilí a pražský velitel generál Kestřánek se nechal zatknout a internovat ve svém bytě. Jiří Stříbrný tak svou odvahou přispěl ke zdárnému završení převratu.

Když schůze končily rvačkou

Z pěctice mužů, kteří podepsali první československý zákon, měl Jiří Stříbrný před sebou nejděší život, což ale z hlediska dějin byla spíše prohra. Alois Rašín podlehl již v roce 1923 atentátu a dnes je veleben jako zakladatel státu a jeho pevné měny. Antonín Švehla ze-

Ministr a člen Pětky Jiří Stříbrný na nedatovaném snímku Františka Drtikola

FOTO ČTK

mřel o deset let později jako všeobecně adorovaný státník. František Soukup stál celou první republiku v čele Senátu jako jeho místopředseda a předseda, zemřel v roce 1940. Vavro Šrobář osvědčil mimořádnou politickou dlouhověkost a zemřel na konci roku 1950 jako ministr. V té době byl Jiří Stříbrný již čtvrtý rok za mřížemi, kam jej neposlali komunisté, ale Benešova „třetí republika“. Další čtyři potupné roky ve vězení

za zločiny, které nespáchal, měl v té době ještě před sebou.

Narodil se v Rokycanech v rodině advokátního úředníka jako Ferdinand Stříbrný. Křestní jméno si změnil na Jiří až v době, kdy byl poslancem říšské rady – důvodem byl formální přestup k pravoslavné církvi, která slíbila zřídit ve Vídni českou menšinovou školu, pokud alespoň dva tisíce Čechů konvertují. V Praze vystupoval nižší reálku a vyšší průmys-

lovku, od studentských let jej pohltila politika. Na konci 90. let se připojil ke vznikající České straně národně sociální, která byla založena jako druhá socialistická strana. Impulzem se stalo prohlášení prvních pěti sociálnědemokratických poslanců na říšské radě v březnu 1897, kteří se distancovali od tradičního státního práva označili za „zvětšela privilegia a dokumen-

ty“. Druhá socialistická strana, kterou založil redaktor mladočeských *Národních listů* Václav Klofáč, měla být nejen proletářská, ale také národní.

Jiří Stříbrný se brzy osvědčil jako charismatický řečník a výkonný redaktor stranických periodik. Tehdejší politické schůze nezřídka končily všeobecnou rvačkou, jedna taková přivedla Stříbrného na čtyři měsíce do vězení. Rakousko mělo pro politické vězně pochopení, takže v kriminále dál psal a redigoval. Po působení ve stranických listech v Českých Budějovicích a Vídni přešel v roce 1907 do vznikajícího „ústředního orgánu“ strany – *Českého slova*. A o čtyři roky později porazil v pražských Holešovicích ve volbách do říšské rady sociálního demokrata Františka Soukupa.

Po vypuknutí války se vyhnul perzekuci, která dolehla na národní socialisty nejvíce ze všech českých stran. Narukoval, ale jako politicky nespolehlivému mu nebylo dovoleno bojovat na frontě. Z pracovního oddílu byl propuštěn v dubnu 1917 a hned se zapojil do činnosti odbojové Maffie. Po obnově činnosti říšské rady se proslavil nejen doma, ale i v zahraničí plamennou řečí, v níž pranýřoval poměry v internační m táboře v Thalerhofu, jež poznal na vlastní kůži. Stává se místopředsedou strany. A díky odjezdu předsedy Václava Klofáče

na jednání s exilovými představiteli do Ženevy může vyniknout v převratových dnech v Praze.

Spor s Masarykem

V samostatné republice čekala Stříbrného nejprve zářná kariéra. V Kramářově vládě získal místo ministra pošt a telegrafů, v Tusarových vládách byl ministrem železnic, tento post zastával rovněž v první Švehlově vládě, ve druhé pak získal prestižní místo ministra obrany. Jeho politická trajektorie ale nebyla tak přímočará, jak by se mohlo z toho výčtu zdát. Již v září 1919 byl nucen odstoupit z ministerské funkce, protože hrál karty o vysoké sumy s odhaleným defraudantem. Do vlády se ale vrátil již v květnu 1920. Podruhé musel podat demisi pro po-

litické spory způsobené v létě 1925 oslavami Jana Husa, které vedly k odchodu papežského nuncia z Prahy. Do vlády se ale po půl roce opět vrátil.

V první polovině 20. let patřil Stříbrný mezi nejmocnější politiky v zemi. Za národní socialisty se stal členem Pětky, neformálního spolku předáků českých stran, který od nastolení Černého úřednické vlády v září 1920 ze zákulisí ovládal vládu i parlament. Zpočátku se na rozdíl od svého stranického rivala Klofáče těšil i důvěře prezidenta Masaryka, který jej považoval za schopného politika, a na znamení přízně mu dokonce daroval v té době značnou sumu 250 tisíc korun.

Po rychlém vzestupu však přišel ještě rychlejší pád. Stříbrnému se stal osudným spor s Masarykem o význam domácího odboje. Prezident publikoval v červenci 1924 anonymní článek, v němž o 28. říjnu napsal, že proběhl za souhlasu vídeňské vlády. Kdo je autorem článku, bylo veřejné tajemství, přesto Stříbrný s článkem zuřivě polemizoval. V bouřlivé osobní diskusi pak prezidentovi vmetl do tváře, že nebyť 28. října, možná by ještě jezdil

Evropou jako emigrant. Spor gradoval, když Stříbrný v dlouhém osobním dopise vyvracel celé pasáže z Masarykovy chystané knihy *Světová revoluce*.

Zároveň s Masarykovou přízní ztratil Stří-

brný i podporu ve své straně, kterou ovládli jeho odpůrci v čele s Klofáčem a Edvardem Benešem. Na sjezdu v září 1926 byl se svými stoupenci ze strany vyloučten, čímž následně přišel i o poslancek mandát, který podle prvorepublikové praxe nenáležel poslanci, ale straně. Již v roce 1929 se do parlamentu vrátil jako jeden z tří poslanců Ligy proti vázaným kandidátkám, kterou vytvořil spolu s Národní obcí fašistickou. V květnu svůj mandát obhájil za nacionalistické Národní sjednocení. Svou politickou marginalizaci si kompenzoval silným mediálním vlivem, v roce 1929 založil s bratrem Františkem Tiskařskou akciou společnost Tempo, která vydávala řadu vlivných titulů bulvárního charakteru, zejména *Polední list*, které pravidelně osočovaly Stříbrného politické odpuře.

Příležitost vyříditi si účty s Masarykem a Benešem získal Stříbrný po Mnichovu. Jeho tisk přišel s programem „odbenešení“ republiky. Hned po okupaci se však Stříbrný stáhl z politického života i tisku a válku prožil v ústraní své vily v Káraném. Němci jej nepřiměli k žádné spolupráci. Navzdory tomu byl Stříbrný v dubnu 1946 zatčen a postaven před Národní soud. Obžaloba mu kladla za vinu zejména články uveřejněné v *Poledním listu* v letech 1938/1939. Podle rozsudku z 18. ledna 1947 byl uznán vinným z toho, že „za zvýšeného ohrožení republiky jako novinář a vůdce politické strany sloužil vládě vetřelců a hlásal a podporoval fašistické a nacistické hnutí tiskem“, což bylo ve zjevném rozporu s fakty. Trest zněl doživotí.

Ve vězení pak prožil ještě sedm let a tři dny. Donedávna se uvádělo, že zemřel ve Valdicích, podle nových dokumentů se to stalo v Ilavě. V každém případě byl pohřben do neoznačeného hrobu. V kriminále napsal paměti, které dodnes nevyšly tiskem.

Budovatelé státu

100 let

POSLEDNÍ SLOVO

Se svíčkou v prachárně

Na Slovensku vyhnala demonstranty do ulic dvojnásobná vražda, u nás se manifestuje jako odezva na Zemanův inaugurační projev. Ten byl... Jak to říct? Prostě zemanovský a těm, kdo toho člověka zvolili do nejvyššího úřadu, se jistě líbil. Je až k podivu, kolika lidem leží veřejnoprávní Česká televize v žaludku. Hodně hluboký šrám na její pověsti udělala známá „americká noc“, kdy redaktoři tak dlouho fandili a jásali nad vítězstvím Hillary Clintonové, až to nakonec vyhrál belzebub jménem Donald Trump. No a pak komentátoři tak dlouho kritizovali Ester Ledecovou, jak opravdu ale hodně blbě na těch vypíjčených lyžích jede, až si na nich dojala pro zlatou olympijskou medaili. Posledně jsem se tu zmínil o nezávislosti televize. Odezvou

mi napsal letitý kamarád, dlouho jsme se neviděli. Cituji:

„A co zcela nepochopitelně zvaní Zelených do předvolebních debat, navzdory průzkumům preferencí? Jsem přesvědčen o tom, že třeba Svobodní by se byli do sněmovny dostali, pokud by byli bývali zváni do debat na ČT namísto mladého Stropnického. Tedy ne že by to znamenalo něco významného na politické mapě. Zpravodajství ČT prostě vyvážené není, to snad uznáš sám. Jako starý novinářský pardál jistě vnímáš absenci zpravodajství, které na ČT neexistuje, namísto toho máme komentář. Nebo nezávislost myslíš nezávislé nakládání s penězi daňových poplatníků? Odmítání zveřejnění smluv pod záminkou: ‚Nezveřejníme, jde o smlouvy se soukromými subjekty a ty si to nepřejí.‘? A co

2,2 mega za ‚nové‘ logo studiu Najbrt? Zvýšení podílu externích dodavatelů pořadů z 20 procent na 37 procent bez propuštění jediného zaměstnance?“

A tak dále, píše kamarád. Navrhuje zrušit veřejnoprávní televizi, vždyť veřejnoprávní noviny taky nemáme.

Napsal jsem mu, co si myslím o užitečnosti, ba nezbytnosti veřejnoprávní televize a rozhlasu, a položil mu otázku, jak asi by ta televize vypadala, kdyby ji privatizoval pan Soukup. Zcela jistě jsem ho nepřesvědčil. Jakmile nějaké pochybnosti jsou, nerozptýlí je jediný mail od kamaráda. Naopak, mail od kamaráda může pochybnosti zasít jako semínko v duši.

Když jsem ovšem citoval jeho mail, napíšu i to, co jsem psal já jemu. Zdali si myslí, že ty hlasy volající po privatizaci nebo na-

opak zestátnění televize usilují o to, aby objektivně informovala a transparentně hospodařila. Vždyť i ten Zeman se do ní výrazně opřel, když neposlala přenosový vůz na nějakou jeho tiskovku. Třeba jsem zasil svoje semínko pochybnosti do jeho rozhořčené mysli.

Ale asi to efekt mít nebude. Až půjde Česká televize o existenci a půjde se do ulic, asi ho tam nepotkám. Zatím si budu přát, aby si z toho ČT vzala poučení a nenechávala věci dojet do krajnosti. Ony ty námitky jsou mnohdy oprávněné, ne že by nebyly...

ONDŘEJ NEFF

